

Handläggare: Berit Jernberg
Telefon: 08/508 25 039
Katarina Munier
Telefon : 08/508 25 411

Till
Socialtjänstnämnden

Central samordningsfunktion för gruppstöd för utsatta barn och ungdomar

Barnstöd Stockholm Skrivelse från s och v

(2 bilagor)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner projektets fortsatta inriktning och ger förvaltningen i uppdrag att utveckla en central samordningsfunktion för gruppstöd i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
2. Socialtjänstnämnden godkänner att tjänsteutlåtandet avges som delrapport till Länsstyrelsen.
3. Socialtjänstnämnden ansöker om fortsatt utvecklingsbidrag från Länsstyrelsen för ett andra år till projektet Central samordningsfunktion för gruppstöd enligt bilagda förslag till ansökan.
4. Socialtjänstnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen om Barnstöd Stockholm.
5. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Vid socialtjänstnämndens sammanträde 2006-06-13 beslutades att inge ansökan till länsstyrelsen för utvecklingsbidrag till ett projekt med syfte att utreda lämplig form för ett centrum för gruppstöd för barn och ungdomar som riskerar att fara illa. De grupper av barn som beskrivs i ansökan är barn till föräldrar med psykisk ohälsa, barn till föräldrar med missbruksproblem samt barn som har varit utsatta för att ha bevittnat våld i familjen. Projektet påbörjades 2006-09-18. Socialtjänstförvaltningen har varit i kontakt med samtliga stadsdelsförvaltningar samt tagit ett stort antal kontakter med andra myndigheter samt organisationer verksamma inom området. Socialtjänstförvaltningen kan konstatera att det finns behov av att utveckla en samordnande funktion för staden gällande gruppstöd för barn och ungdomar, med uppdraget att stärka frivilligorganisationernas befintliga strukturer i syfte att få till stånd fler gruppverksamheter för utsatta barn och ungdomar. I samordnarens uppgift ingår även att stödja och utveckla samarbetet mellan stadsdelsnämnderna i deras arbete med gruppverksamheter för utsatta barn och unga.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben för utredning och projekt.

Bakgrund

Under perioden 2005-03-01 – 2006-10-31 drev socialtjänstförvaltningen, med medel från stadens kompetensfond projektet Barnstöd Stockholm. Syftet med Barnstöd Stockholm var att utifrån ett barnperspektiv öka kunskaperna kring barn till föräldrar med missbruksproblem, psykisk ohälsa eller som bevittnat våld i nära relationer. Inriktningen var framför allt att erbjuda utbildning till personal inom förskola/skola och till socialsekreterare inom individ- och familjeomsorgen. En slutsats Barnstöd Stockholm-projektet framlade, var att stödgruppsverksamhet måste ha en tydlig och hållbar organisation samt att det kan behövas en samordnare för rekryterings- och informationsarbete, mottagande av anmälningar samt för att utveckla former för dokumentation och utvärdering.

Till socialtjänstnämndens sammanträde i november 2006 lämnade Monika Lindh (s) och Karin Rågsjö (v) in en skrivelse om Barnstöd Stockholm (Bilaga 2). I skrivelsen föreslogs att socialtjänstförvaltningen skulle ges i uppdrag att:

- Initiera en snabb översyn av befintliga utrednings- och bedömningssystem och stadens paraplysystem enligt projektets förslag.
- Återkomma med förslag om hur en adekvat utbildningskedja skulle kunna organiseras.
- Återkomma med rapport om de rutiner för skydds- och riskbedömning, uppföljning av stöd och dokumentation av stödinsatser för barn till missbrukare, psykiskt funktionshindrade och barn som lever med våld i nära relationer och hur de behöver förändras för att säkra tidig upptäckt och gediget stöd.

Den föreliggande utredningen om Central samordningsfunktion för gruppstöd till utsatta barn och ungdomar grundar sig till del på erfarenheterna från Barnstöd Stockholm. Staden fattade också nyligen beslut om att inrätta det s.k. BBIC-systemet (Barns Behov I Centrum), KS 2007-05-16. BBIC-systemet syftar till att säkra stadens rutiner för utredning, planering och uppföljning av sociala barn- och ungdomsärenden, och bygger på en koppling till stadens Paraplysystem.

Vid socialtjänstnämndens sammanträde 2006-06-13 beslutades att inge en ansökan till Länsstyrelsen i Stockholms län för utvecklingsbidrag till ett nytt projekt, med syftet att

pröva huruvida en särskild organisation behövs för att tillgodose behovet av gruppverksamheter för utsatta barn och ungdomar, och hur i så fall hur ett sådant centrum för gruppstöd ska vara uppbyggt. Länsstyrelsen biföll socialtjänstnämndens ansökan 2006-07-07 och projektet påbörjades 2006-09-18. Projektet har gjort en genomgripande granskning av både stadens och frivilligsektorns idag verkamma arbete med gruppstöd, samt tagit kontakter med Stockholms läns landsting och Svenska kyrkan. Projektet har även undersökt ett antal verksamheter i andra kommuner. Utifrån dessa undersökningar presenteras härmed ett förslag till lämplig modell för det fortsatta arbetet med att erbjuda ett större antal utsatta barn och ungdomar tidigt stöd i form av stödgruppsverksamhet. Ambitionen är att under ett andra projektår stärka och utveckla stadens samarbete med frivilligsektorn i syfte att kunna erbjuda fler gruppverksamheter för utsatta barn och ungdomar.

Aktuell situation för utsatta barn och ungdomar i Stockholm

På ledningsnivå är stadsdelsförvaltningarna överens om att gruppverksamhet för barn och ungdomar till föräldrar med missbruks- eller psykiska problem samt barn och ungdomar som lever med våld i familjen, är en insats som socialtjänsten borde kunna erbjuda, oavsett vilken stadsdel familjen är bosatt i, men ingen stadsdelsförvaltning erbjuder stöd till alla tre kategorierna barn och ungdomar. De stadsdelsförvaltningar som har gruppverksamhet i egen regi, erbjuder insatsen som service, det vill säga utan biståndsprövning och beslut. Stadsdelsförvaltningarna Hägersten, Spånga-Tensta och Hässelby-Vällingby erbjuder gruppverksamheter för barn och ungdomar till föräldrar med missbruksproblem.

Svenska Kyrkan driver i Farsta verksamheten Humlan för barn och ungdomar till föräldrar med missbruksproblem. Arbetet utförs tillsammans med en socialsekreterare från Farsta stadsdelsförvaltning.

Stockholms läns landsting erbjuder genom sin verksamhet BUP Bågen gruppbehandling till barn som har drabbats av familjevåld. BUP Bågen har hela länet som upptagningsområde, och har i nuläget 2,98 behandlingstjänster. Verksamheten har ett stort antal barn som väntar på behandling (drygt 70 st. nov. 2006). BUP Bågen utgör även konsult- och kuskapsspridningsresurs för länets lokala BUP-mottagningar och gentemot olika samverkansparter (skola, socialtjänst, primärvård och frivilligorganisationer).

Projektet har vidare kartlagt det gruppstöd som erbjuds inom frivilligsektorn i Stockholmsområdet på respektive ämnesområde;

1. Alkohol- eller drogproblem

Det amerikanska programmet CAP (Children Are People too) ligger till grund för så gott som allt arbete med gruppverksamheter i Sverige för barn och ungdom med missbrukande föräldrar. Det var Ersta Vändpunkten som genomförde svenskanpassningen av CAP, och år 1989 startades den första verksamheten i Sverige för barn och ungdom till föräldrar med missbruksproblem. Ersta Vändpunkten är en del av Ersta diakoni, en oberoende organisation som bedriver sjukvård, social verksamhet samt utbildning och forskning utifrån en kristen helhetssyn på människan. Lindstein (1995, 1997, 2001) har undersökt och följt upp ett stort antal barn med en eller två alkoholmissbrukande föräldrar, som deltagit i gruppverksamhet vid Ersta Vändpunkten. Bland annat konstaterades att 90% av deltagarna var mycket nöjda med programmet och 90% tyckte

att de lärt sig hantera problem bättre. 50% tyckte att relationerna inom familjen, och med kamraterna, hade förbättrats efter programmet. Tonåringarna tyckte att deras livssituation hade förbättrats genom att de förändrat sitt eget förhållningssätt. Ersta Vändpunkten har under våren 2007 för barn och ungdom haft tre barngrupper och en tonårsgrupp. Ersta vändpunkten uppbär verksamhetsstöd från staden.

Rädda Barnen har utvecklat ett svenskt program för barn och ungdom med missbrukande föräldrar; "När mamma eller pappa dricker.....". Rädda Barnen är en politiskt och religiöst obunden organisation som arbetar för barns rättigheter i Sverige och i världen, framförallt genom att väcka opinion, arbeta med undersökningar och kartläggningar och skriva böcker och rapporter. Rädda Barnen bedriver inte någon reguljär gruppverksamhet för barn och ungdomar med missbrukande föräldrar.

Psykiska problem

För barn och ungdom med psykiskt sjuka föräldrar finns Källan, som drivs av Schizofreniförbundet. Schizofreniförbundet verkar för de psykiskt funktionshindrades rättigheter bl.a. genom att skapa respekt för de sjuka och deras anhöriga. Förbundet utgör vidare en påtryckargrupp i samhället, och fungerar som sakkunniga. Schizofreniförbundet vänder sig även till personer med erfarenhet av psykotiska tillstånd och psykiska besvär. På Källan arbetar två psykologer med anhörigstöd. De använder en egen metod, men det finns inga upprettade och officiellt spridda manualer. Källan brukar ha två barngrupper och en tonårsgrupp per termin samt en anhöriggrupp. Källan uppbär verksamhetsstöd från staden.

Familjevåld

Det saknas speciellt framtagna metoder för arbete i grupp med barn och ungdom som växer upp med våld inom familjen, och det förekommer ingen gruppverksamhet inom frivilligsektorn för barn och ungdom som bevittnat våld inom familjen. Alla Kvinnors Hus, som är en kvinnojour, och Ersta Fristad, som är en del av Ersta diakoni, erbjuder skyddat boende, individuellt stöd och samtalsgrupper för kvinnor och tjejer som utsätts för hot och våld. För deras barn kan individuella stödsamtal erbjudas.

Utblick i några andra kommuner

Projektet har besökt de kommunala verksamheterna Trappan i Uppsala, Grinden i Gävle, Frizon i Södertälje samt Eleonorgruppen AB i Linköping. Samtliga är permanenta verksamheter sedan flera år, med fast anställd personal, och uppdrag att erbjuda gruppverksamhet för utsatta barn och ungdomar samt parallella föräldragrupper. Projektet har även besökt Punkten och Ninni-gruppen i Solna samt varit i kontakt med flera andra verksamheter ute i landet. Samtliga kommuner och verksamheter som undersökts betonar vikten av att ha en permanent verksamhet med uppdrag att tillhandahålla gruppstöd. Vidare poängteras att informationsspridning, samverkan och rekrytering behöver ske på mycket bred front både inom basverksamheterna som skola, skolbarnomsorg, elevhälsovård, till frivilligorganisationer, kvinnojourer och föreningar, samt riktat till socialtjänsten, vuxenpsykiatri, beroendevården, barn- och ungdomspsykiatri m.fl. verksamheter som arbetar med målgrupperna. Detta gemensamt genererar att ett kontinuerligt flöde av utsatta barn och ungdomar erhåller tidigt stöd.

Förvaltningens förslag

Socialtjänstförvaltningen anser att det vore betydelsefullt att arbeta kommunövergripande med tidigt stöd i form av gruppverksamhet för barn och ungdomar, eftersom majoriteten stadsdelar har svårigheter att på egen hand klara av att ansvara för gruppverksamhet av olika slag på grund av för litet eller för stort befolkningsunderlag, bekymmer med att sätta ihop lämpliga grupper, problem med att bevara kontinuitet och upprätthålla kvalitet o.s.v. Här kan en central samordnare för staden spela en viktig roll för att underlätta och stödja stadsdelsnämnderna. Det är vidare av vikt att innehåll och kvalitet är enhetligt över staden, och att ingångarna är många för de barn, ungdomar och familjer som efterfrågar hjälp.

Överlag har frivilligsektorn varit föregångare i Stockholm vad gäller gruppverksamheter för barn och ungdomar till föräldrar med alkohol- eller drogproblem eller föräldrar med psykisk sjukdom. Förvaltningen anser att staden för utförandet av gruppstöd stärker och utvecklar samarbetet med frivilligsektorn, i syfte att åstadkomma fler sådana gruppverksamheter. Detta arbetssätt stämmer också väl överens med hur socialtjänstnämnden idag arbetar med det övriga organisations- och föreningsstödet.

Vad gäller hjälp och stöd till barn och ungdomar som levt med våld i familjen, eller som har bevittnat våld mot mamma, saknas i dagsläget pågående gruppverksamheter inom frivilligsektorn, och här behöver ett utvecklingsarbete initieras tillsammans med frivilligsektorn. Dessutom kvarstår viktigt arbete med att framställa manualer dels för gruppverksamhet för barn och ungdomar till föräldrar med psykisk ohälsa, dels för gruppverksamhet för barn och ungdomar som upplevt familjevåld. Vidare behöver lättillgängliga metoder för utvärdering av gruppverksamhet utformas liksom rutiner för uppföljning av enskilda barn och ungdomar som gått igenom ett program. Dessutom behöver samarbetet mellan stadsdelsförvaltningarna, skolan, landstinget och frivilligsektorn förbättras, i syfte att sprida information om planerade grupper, och på så sätt verka för att fler behövande och intresserade barn, ungdomar och familjer kan erbjudas tidigt stöd.

Projektet arbetar enligt de övergripande målen:

- att stadens samarbete med frivilligsektorn innebär fler möjligheter för utsatta barn och ungdomar att få stöd.
- att stadens verksamhet inom individ- och familjeomsorgen ska genomsyras av ett barnperspektiv.
- att stadens erbjudande om gruppstöd för barn och ungdomar ska vara kontinuerligt och stadigt, lika självklart som t.ex. insatsen kontaktfamilj.
- att en samordnare behövs för koordinering, informationsarbete och för att ta fram system för utvärdering och uppföljning.
- att kontaktytorna och ingångarna till stöd för utsatta barn och ungdomar ska vara många.
- att gruppstöd ska ses som en möjlighet till tidigt stöd för alla som i sitt dagliga arbete kommer i kontakt med utsatta barn, ungdomar eller deras föräldrar.

Projektet kommer under det andra året att arbeta med:

- Att stärka och utveckla stadens samarbete med frivilligsektorn i syfte att åstadkomma fler grupper för utsatta barn och ungdomar i behov av gruppstöd.

- Att gemensamt med frivilligsektorn arbeta för att fler parallella föräldragrupper kan komma till stånd.
- Att samordna och utveckla samarbetet mellan frivilligsektorn, de fjorton stadsdelsförvaltningarna och andra myndigheter och verksamheter som arbetar med barn och ungdomar eller med deras föräldrar.
- Att tillsammans med frivilligsektorn och andra externa aktörer verka för att manualer för arbete med barn och ungdomar i grupp inom områdena psykisk ohälsa och barn som bevittnat våld kommer till stånd.
- Att ge information till personal inom övriga programområde inom IoF om stödgruppsverksamheter för utsatta barn och ungdomar.
- Att arbeta med informationsspridning till myndigheter och verksamheter som i sitt dagliga arbete kommer i kontakt med utsatta barn och ungdomar eller föräldrar.
- Att etablera en hemsida för information om pågående och planerade grupper.
- Att fortsätta referensgruppens arbete inom respektive område med representation från stadsdelsförvaltningarna, frivilligsektorn och olika sakkunniga.
- Att fortsätta nätverksarbetet för att sprida goda exempel och stimulera utvecklingen på gruppstödsområdet.
- Att arbeta för ett utökat samarbete mellan kommunen och landstinget gällande gruppstöd för utsatta barn och ungdomar.
- Att arbeta för att utforma lämpliga instrument för utvärdering av gruppverksamheter och uppföljning.
- Att följa utvecklingen på nationell nivå.

Sammanfattningsvis föreslår socialtjänstförvaltningen att staden inrättar en central samordningsfunktion för gruppstöd för utsatta barn och ungdomar. Samordnarens uppgift är att stärka och utveckla stadens samarbete med frivilligsektorn, fungera som länk till myndigheter och verksamheter som arbetar dagligen med barn och ungdomar eller deras föräldrar, sprida information om planerade gruppverksamheter på olika sätt, verka för metodutveckling och system för utvärdering av gruppverksamheter och uppföljning.

Förvaltningen föreslår att ansökan om utvecklingsbidrag för ett andra projektår inlämnas till Länsstyrelsen enligt bilagda förslag till ansökan. (Bilaga 1)

Det bör övervägas om medel ska avsättas i budget fr.o.m. andra halvåret 2008, avseende en permanent samordningsfunktion inom Stockholms stad, då projektet enligt förslaget avslutas.